

DE NIEUWSBRIEF VAN HET
ZEEUWS ARCHIEF VERSCHIJNT
VIER MAAL PER JAAR.

BIJLAGE BIJ DE NIEUWSBRIEF
STICHTING REGIONALE
GESCHIEDBEOEFENING
ZEELAND 52, MAART 2000.

Bezoekersaantal verdubbeld

Goede start Zeeuws Archief

De eerste maanden van het Zeeuws Archief zitten erop. Na de opening op 4 januari hebben de medewerkers zowel als de bezoekers nog een beetje moeten wennen aan de nieuwe behuizing en alle faciliteiten. Enkele kinderziektes zijn ook het Zeeuws Archief niet vreemd, maar al met al kunnen we constateren dat het historisch kenniscentrum een uitstekende start

heeft gemaakt. De bezoekersaantallen zijn verdubbeld; over januari en februari telde het Zeeuws Archief ruim 2000 bezoeken. Onder de bezoekers bevinden zich 350 nog niet eerder geregistreerde mensen: historisch geïnteresseerden die we in de toekomst hopelijk nog vaak terugzien. Tijdens de zeer succesvol verlopen open dag eind februari keken 1.500

enthousiaste mensen voor- en achter de schermen van het Van de Perre-huis en van de nieuwbouw. De open dag heeft ook veel nieuwe lezers van deze Nieuwsbrief opgeleverd. De studiezaalbezoekers vinden het een groot gemak het materiaal van drie archieven op één en dezelfde plaats te kunnen raadplegen in een ruim, van alle gemakken voorzien en mooi gebouw.

Goede bron voor genealogen

Praktische wenken over bevolkingsregisters

In het Zeeuws Archief zijn ook de oude bevolkingsregisters van de gemeenten Middelburg en Veere te raadplegen. Naast de registers van de Burgerlijke Stand zijn de bevolkingsregisters de aangewezen bronnen voor de eerste fase van het genealogisch onderzoek.

Zeeland was de eerste

Na de invoering van de Burgerlijke Stand in heel Nederland in 1811 ontstond bij de overheid vrij snel de behoefte om ook het verloop van de bevolking vast te leggen. Vooral voor een goede uitvoering van maatregelen in verband met armenzorg en militie was een doorlopende administratie van de ingezetenen op hun 'wettelijke verblijfplaats' gewenst, de plaats waar ze formeel geregistreerd waren. Opmerkelijk is dat de provincie Zeeland bij de invoering van een dergelijke administratie voorop liep. Reeds in 1825 gaf het provinciebestuur de stads- en dorpsbesturen voorschriften voor het bijhouden van een administratie waarin de dagelijkse veranderingen in het verloop van de bevolking moesten worden bijgehouden. De rest van het land

volgde pas vanaf 1850. De registers lopen door tot omstreeks 1938. Door de invoering van de persoonskaarten in dat jaar, ontstond er een flexibeler systeem om gegevens over burgers en hun woonadres te registreren. De persoonskaarten worden bewaard in de gemeente van inwoning en verhuizen mee bij vertrek naar een andere gemeente. Na overlijden worden de persoonskaarten doorgezonden naar het Centraal Bureau voor Genealogie in Den Haag. Daar zijn ze na het kalenderjaar waarin de desbetreffende persoon is overleden in de vorm van een uittreksel beschikbaar.

De oudste registers

De meeste Zeeuwse gemeenten begonnen meteen vanaf 1826 bevolkingsregisters aan te leggen. Van de voormalige Walcherse gemeenten zijn ook oudere bevolkingslijsten beschikbaar. Deze registers zijn tot 1826 bijgewerkte 'registres civique'. Dat zijn registers die op last van de toenmalige Franse overheid in 1812 moesten worden aangelegd om inzicht te verkrijgen in stemgerechtigde inwoners.

Zeeuws Archief
Hofplein 16
Postbus 70,
4330 AB Middelburg

T (0118) 67 88 00
F (0118) 62 80 94
E info@zeeuwsarchief.nl
I www.zeeuwsarchief.nl

Reguliere openingstijden:
Dinsdag tot en met zaterdag
van 9.00 tot 17.00 uur.
In de maanden juli en augustus is het
Zeeuws Archief op zaterdag gesloten.

Linkerpagina van bladnummer 236 uit het bevolkingsregister van Vrouwenpolder over de periode 1880-1892.

De eerste inschrijving betreft Cornelis Louwerse en diens vrouw Suzanna Wouterse. Op de tweede pagina (niet afgebeeld) staat aangegeven dat Cornelis op 30 januari 1887 is overleden en dat zijn vrouw is verhuisd. Omdat zij toen niet meer op het bewuste adres woonden, zijn hun namen doorgestreept. De tweede inschrijving betreft het gezin van Leijn Louwerse en zijn vrouw Tannetje van Westen. Op de tweede pagina (niet afgebeeld) staat vermeld dat zij op 1 mei 1889 vanuit Grijpskerke in Vrouwenpolder zijn gaan wonen. Hun namen zijn niet doorgestreept, dat betekent dat zij in 1892 (het laatste jaar van het register) nog in Vrouwenpolder op dat adres woonachtig waren.

Volgnummer	Dagteekening en Jaar der inschrijving	FAMILIENAAM. (Familiennaam der vrouw).	VOORNAMEN. (Voluit geschreven).	St. (mannelijk) v. (vrouwlijk). Geslacht	St. (mannelijk) v. (vrouwlijk). Betrekking van elk een persoon tot het hoofd van het huizegezin. (Niet te verwarren met afzonderlijk levende).	Dagteekening en Jaar der Geboorte.	Geboorteplaats. (Met aanwijzing der provincie voor inboorlingen, van het land voor vreemdelingen).	Burgerlijke stand H. (gehoort), W. (weduwe), S. (gehuwd) en Tijds de inschrijving	Verandering en hare dagteekening
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1	1885	Louwerse	Cornelis	schiedt	2500	1835	Vrouwenpolder	H.	
2	1882	Wouterse	Suzanna	rouw	15 Dec	1832	St. Laurens	H.	
1	1889	Louwerse	Leijn	M. Hoofd	3 Novem	1833	Middelburg	H.	
2	1889	van Westen	Tannetje	T. Vrouw	20 Dec	1854	Grijpskerke	H.	
3	1874	Louwerse	Jan	M. Zoon	9 Oct	1874	St. Laurens	W.	
4	1874	Louwerse	Jans Maria	T. dochter	7 Oct	1874	St. Laurens	W.	
5	1874	Louwerse	Jakobus	M. Zoon	24 Apr	1874	St. Laurens	W.	

Opbouw

De bevolkingsregisters zijn zo opgebouwd dat ze een periode van ongeveer tien tot maximaal twintig jaar beslaan. Aan het begin van elke periode werd de toen inwonende bevolking meestal in volgorde van huisnummer ingeschreven. Mutaties van verhuizen en overlijden werden in aparte kolommen geregistreerd. Indien een persoon vertrok of overleed werd zijn of haar naam doorgestreept. Dit maakt het terugzoeken van de namen in de bevolkingsregisters lastig.

In de periode 1860-1870 werden er ook aparte registers bijgehouden voor de bewoners van armenhuizen en gestichten, terwijl vanaf 1870 een aparte registratie werd bijgehouden van dienstboden. Deze beroepsgroep wisselde veel meer van adres of woonplaats dan andere groepen.

Informatie

In de bevolkingsregisters is in één opslag veel informatie over voorouders te vinden. De gegevens zijn uitgeschreven over twee pagina's. Allereerst gegevens over de familienaam en voornaam, geslacht, positie in het gezin, geboortjaar (vaak zelfs geboortedatum), geboorteplaats, burgerlijke staat, kerkgenootschap, beroep, adres, jaar van vestiging, vorige woonplaats, jaar van vertrek en bestemming, jaar (datum) overlijden en verwijzingen naar latere inschrijvingen. De inschrijvingen zijn per adres.

Raadpleging

Bevolkingsregisters zijn over het algemeen grote, zware registers. Om het raadplegen te vergemakkelijken en de originele registers te sparen, zijn de bevolkingsregisters verfilmd. Met behulp van microfiches kunt u per plaats de verschillende registers raadplegen. Er zijn vijf microfiche-readers beschikbaar in de studiezaal.

Een veel gestelde vraag in de studiezaal is of er indexen aanwezig zijn op de bevolkingsregisters. Helaas is dit, met uitzondering van het Middelburgse bevolkingsregister over de periode 1900-1937, nog niet het geval.

Vanaf ongeveer 1900 werden inschrijvingen van de bevolking alfabetisch in de registers vastgelegd. Een aantal gemeenten maakte ook zogenaamde bladwijzers. Dit zijn overzichten van in de bevolkingsregisters voorkomende familienamen met verwijzingen naar de bladnummers. Voor het overige moet u eerst goed nagaan welke periode u wilt zoeken en vervolgens nakijken of er een bladwijzer is. Als dat niet zo is, moet u het hele register (op microfiche uiteraard) doorlopen. Als er wel een bladwijzer is, vergemakkelijkt dat het zoeken. Op de microfiches zijn kopteksten aangebracht, waarop duidelijk staat vermeld welke periode het register beslaat, of het alfabetisch is ingericht en/of er een bladwijzer is.

Van de volgende (voormalige) gemeenten zijn de bevolkingsregisters in het Zeeuws Archief aanwezig:

- Aagtekerke, 1826-1938
- Arnemuiden, 1829-1938
- Biggekerke, 1841-1939
- Domburg, 1826-1939
- Gapinge, 1825-1860
- Grijpskerke, 1833-1938
- Kleverskerke, 1829-1861
- Koudekerke, 1826-1939
- Meliskerke, 1825-1938
- Middelburg, 1900-1937
- Nieuw- en Sint Joosland, 1850-1940
- Oostkapelle, 1835-1935
- Serooskerke, 1830-1937
- Sint Laurens, 1825-1926
- Veere, 1826-1938
- Vrouwenpolder, 1830-1939
- Westkapelle, 1830-1943
- Zoutelande, 1823-1938

Na bestudering door de archeologen van het Provinciaal Archeologisch Centrum Zeeland is besloten dat de muurresten van de Oude Kerk beschermd moeten worden. De riolering is dan ook om de muur heen geleid. De archeologen vonden onder andere een zogenaamde knekelput. Hierin zijn waarschijnlijk de resten uit de geruimde graven herbegraven. Op de foto ziet u een gedeelte van de muur met het Van de Perrehuis op de achtergrond.

De geschiedenis ligt voor het oprapen

Opgravingen voor de deur van het Zeeuws Archief

Eind januari zijn aan het Hofplein in Middelburg tijdens rioleringswerkzaamheden muurresten ontdekt van de Sint Pieterskerk die op deze plaats rond het jaar 1100 gebouwd is. De muur die is opgegraven is de meest zuidelijke muur van de zuidbeuk. Deze bevindt zich slechts enkele centimeters onder het straatniveau. De St. Pieterskerk werd ook wel Noordmonsterkerk genoemd. In 1561 is de kerk verheven tot kathedraal van het bisdom Middelburg. Dit heeft echter maar kort geduurd, want na de Reformatie in 1574 werd de kerk protestants. De kerk werd vanaf dat moment Oude Kerk genoemd. Vanaf 1809 zijn in de kerk geen erediensten meer gehouden maar tot 1830 vinden er nog wel begrafenissen plaats. In dat jaar besluit de kerkenraad

de kerk af te laten breken. In 1834 is het zover, de stenen en grafzerken worden verkocht en de graven geruimd. Er komt een plantsoen voor in de plaats. In 1890 vertrijzen op deze plaats de huizen die er nu staan en een voorloper van de huidige Gereformeerde Hofpleinkerker.

In de ontvangsthal van het Zeeuws Archief is een kleine tentoonstelling te zien over de Oude Kerk. Ook kunt u in de studiezaal te weten komen welke mensen er tussen 1651 en 1806 begraven zijn in- en rondom de kerk. Kopieën van begraaflijsten van Middelburg met deze informatie zijn opgenomen in de verzameling Genealogische Afschriften nummers 435-449.

Let op: sta niet voor een gesloten deur!

Open en dicht

In de komende maanden zijn er weer een aantal bijzondere dagen waarop veel instellingen zijn gesloten. Het Zeeuws Archief doet soms wel, soms niet mee. Bovendien is de studiezaal gesloten tijdens de officiële opening (14 juni) en de daarop volgende zaterdag (17 juni, open dag). Hierbij een overzicht.

De studiezaal van het Zeeuws Archief is **normaal geopend** op:

- vrijdag 21 april (Goede Vrijdag)
- zaterdag 22 april (zaterdag voor Pasen)
- zaterdag 6 mei (zaterdag na Bevrijdingsdag)
- vrijdag en zaterdag 2 en 3 juni (na Hemelvaartsdag)
- zaterdag 10 juni (zaterdag voor Pinksteren)

De studiezaal van het Zeeuws Archief is **gesloten** op:

- zaterdag 29 april (viering Koninginnedag)
- vrijdag 5 mei (Bevrijdingsdag)
- donderdag 1 juni (Hemelvaartsdag)
- woensdag 14 juni (officiële opening)
- zaterdag 17 juni (open dag)
- zaterdag 9 september (Open Monumentendag)
- zaterdagmiddag 9 december vanaf 13.00 uur (Paleografiewedstrijd)
- dinsdag 26 december (2^e Kerstdag)

Op maandag is de studiezaal van het Zeeuws Archief altijd gesloten.

www.zeeuwsarchief.nl

Nieuw op de website

De website van het Zeeuws Archief wordt stapje voor stapje uitgebouwd. U kunt nu ook het complete 'Overzicht van archieven en verzamelingen in het Zeeuws Archief', in de wandelgangen het 'Archievenoverzicht', via Internet raadplegen. Hierin vindt u de namen van de archieven en verzamelingen die het Zeeuws Archief in huis heeft, met vermelding van het begin- en eindjaar en het nummer van de toegang. Zo kunt u voorafgaand aan uw bezoek al zien of een bepaald bestand in het Zeeuws Archief aanwezig is en of het toegankelijk is. De toegangen zelf, met de beschrijvingen van de individuele stukken, zijn nog niet op de website te vinden. Het adres van de site is: www.zeeuwsarchief.nl.

Uitgelicht

Wie regelmatig televisie kijkt zal bij een van de commerciële omroepen vast wel eens 'De Bus' hebben gezien. In dit programma beleven we de avonturen van een stel jongeren die vrijwillig een aantal maanden in een door Nederland toerende bus verblijven. De programmamakers vroegen zich bij aanvang af: hoe krijgen we de bus vol? Dit probleem speelde ook al in de jaren twintig van de vorige eeuw in Middelburg en Vlissingen. Om klanten de bus in te krijgen werden de autobusdiensten steeds brutaler. De bussen vertrokken vlakbij de wachtkamer van de tram op het Betje Wolffplein juist voordat de tram zou arriveren en snoepten zo veel klanten van de trammaatschappij weg. De buschauffeurs hadden veel lol in het pesten van de trambestuurders. Regelmatig kwam het voor dat de trams werden gesneden door inhalende bussen. Een lange neus trekkend scheurden de chauffeurs van Goedbloed of De Kampioen

Verschillende pas opgerichte autobusdiensten gingen de strijd aan met de in 1881 opgerichte Belgische trammaatschappij met de voorname naam 'Société Anonyme des Tramways à Vapeur Flessingue-Middelbourg et extensions'. In 1910 werd de stoomtram geëlektrificeerd. Hier een afbeelding van de Middelburgse Markt rond 1912 met daarop de tram.

met hun omnibussen de braaf in het railsje rijdende elektrische trammetjes voorbij. Vaak ging het nog net goed, maar op 14 oktober 1924 was het goed raak. Via getuigenverklaringen van de conducteur P.A. Buijs en de bestuurder J. Duivewaarde kunnen we de zaak reconstrueren. Om kwart voor zes 's avonds vertrekt de elektrische tram vanaf het Betje Wolffplein te Vlissingen. Bij de Van Dishoekstraat, ter hoogte van café Schelde, laat de bestuurder zoals gewoonlijk ter waarschuwing even de bel klinken. Plotseling ziet hij drie of vier meter voor hem uit die straat een bus van De Kampioen komen die de tramlijn wil oversteken. De trambestuurder schakelt onmiddellijk de elektrische rem in en kan nog juist de handrem overhalen voordat hij door de klap van de botsing omver vliegt en onder de schakelkast belandt. Hier krijgt hij een regen van glas en hout-splinters over hem heen die diverse snijwonden veroorzaken. Dokter Staverman constateert dat de verwondingen niet ernstig zijn, maar adviseert de bestuurder om voorlopig geen dienst te doen. De schade aan de tram is aanzienlijk. Het voorbalkon is volledig ingedrukt. De bus is nauwelijks beschadigd. De bestuurder van de autobus, L. Goedbloed en twee passagiers, zijn verloofde en 'een min of meer krankzinnige jongen' volgens het ooggetuigenverslag, zijn met de schrik vrijgekomen. Dit ongeval en alle overige lichte tot zware ongelukken en onregelmatigheden met bussen en trams zijn uitgebreid beschreven in het archief van de Société Anonyme des Tramways à Vapeur de Flessingue-Middelbourg et extensions, te raadplegen in het Zeeuws Archief.

Een bijzonder huis op een bijzondere plaats

Zeeuws Archief op de televisie

Dinsdag 4 april komt het Zeeuws Archief ruimschoots aan bod op Omroep Zeeland televisie. De uitzending wordt de hele avond herhaald, dus u hoeft zich niet in bochten te wringen om op een bepaald tijdstip voor de buis te zitten. Met name de prachtige stijlkamers in het Van de Perrehuis komen prominent in beeld. Aan het 18e-eeuwse stadspaleisje, zijn bewoners en de directe omgeving wordt ook een boek gewijd. Het gebouw staat op één van de oudste plaatsen van Middelburg waar de historie teruggaat tot ver in de middeleeuwen.

Het boek verschijnt, ter gelegenheid van de officiële opening van het Zeeuws Archief in juni van dit jaar. Voor een speciale prijs kunt u nu intekenen op dit boek.

Bijzonder boek met korting

- Ja, ik wil het boek "Een bijzonder huis op een bijzondere plek" graag kopen voor de bijzondere (voorinteken) prijs van fl 60,- in plaats van fl 75,-. Zodra het boek verschenen is krijg ik bericht, zodat ik het kan afhalen en afrekenen bij het Zeeuws Archief, Hofplein 16, Middelburg (contant betalen). *
- Ik wil het boek toegestuurd krijgen voor een meerprijs van fl 15,-. Zodra het boek verschenen is krijg ik de factuur van fl 75,- toegestuurd. Nadat ik dit bedrag heb overgemaakt wordt het boek naar mij opgestuurd. *

* aankruisen wat van toepassing is

Naam:

Adres:

Postcode woonplaats:

Telefoon: (.....)

Geef de **volledig ingevulde** bon af bij de receptiebalie van het Zeeuws Archief of stuur deze in een gefrankeerde envelop naar: Zeeuws Archief, Postbus 70, 4330 AB Middelburg. Actieprijs geldig tot en met 15 april 2000.

Let op!:

Vergeet u niet bij uw eerste bezoek aan het Zeeuws Archief een geldige legitimatie (bijvoorbeeld paspoort of rijbewijs) mee te nemen? Dit geldt voor iedereen, dus ook als u beschikt over een 'oude' bezoekerspas.